

HÍREK, ISMERTETÉSEK

Illit-ankét

A Magyarhoni Földtani Társulat Agyag-
ásványtani szakosztálya és a Szilikátipari
Tudományos Egyesület Finomkerámiai
szakosztálya közös szervezésében 1983. V.
9–10-én Zámárdiban „Illit-ankét” meg-
rendezésére került sor, ahol a hazai illit-
előfordulások — súlypontilag a füzérrad-
ványi előfordulás genetikájával, telepta-
nával, ásványtani, kolloidkémiai és elők-
szítéstani kérdéseivel, valamint a felhasz-
nálás és minőség problémáival összesen 22
előadás foglalkozott.

NEMECZ Ernő: Az illitek ásványtana
VARJÚ Gyula: A hidrotermális illitek
genetikája

MÁTYÁS Ernő: A füzérradvány-korom-
hegyi illites nemesagyg előfordulás föld-
tani-teleptani jellemzése

NAGY Béla: A nagybörzsönyi ércesedés
kísérő agyagásványai

STEFANOVICS Pál: Magyarországi tala-
jok illitjének viselkedése különböző kémiai
és termikus kezelések hatására

KRAUS, Ivan (Pozsony): A szlovákiai
illittelepek földtani viszonyai

VICZIÁN István: Az csillám agyagásvá-
nyok röntgen diffrakciós meghatározása

DÓDONY István—Soós Miklós: A musz-
kovit-illit sor ásványtani, kristálykémiai
kapcsolatainak elektronmikroszkópi vizs-
gálata

ARKAI Péter—TÓTH Mária: Kísérlet az
illit kristályosság ásványtani értelmezésére
FÖLDVÁRI MÁRIA: Az illitek infravörös
spektruskópiás vizsgálati lehetőségei

BIDLÓ Gábor: A magyarországi illitek
jellemzői a derivatográfiás vizsgálat során

TAKÁCS József: Opál-vasillit asszociáció
JUHÁSZ Zoltán: Az illittulajdonságok vál-
tozásai mechanikai hatásokra

PATZKÓ AGNES—SZÁNTÓ Ferenc: A füzérrad-
ványi illit peptizálhatósága és orga-
nofilizálhatósága

GILDE FERENCNÉ—RÉPÁSI ZSUZSANNA:
A füzérradványi illit peptizációs és reoló-
giai tulajdonságainak tanulmányozása

SZABÓ Sándor—VASSÁNYI István: A

szénmonoxid- és klórgáz atmoszféra hatása
az illit szilárd fázisú reakcióira

KISS Lajos: A füzérradványi illites ne-
mesagyg előfordulás egyes meddő kőzet-
típusainak ipari hasznosítási lehetőségei

BÖHM József—CsÖKE Barnabás: Illitek
mágneses vastalanítása

BÁLINT GYULÁNÉ: A füzérradványi illit
alkalmazásának tapasztalatai a Zsolnai
Porcelángyárban

KEMÉNY István: Illit felhasználási ta-
paszlatok a Kőbányai Porcelángyárban
OLASZNÉ KOVÁCS KATALIN: Felhaszná-
lási tapasztalatok az Alföldi Porcelán-
gyárban

LENKEI MÁRIA—MOLNÁR BARNABÁS-
NÉ: Az illit nyersanyag minőségi problémái
Az ankét elnökei VARJÚ Gyula, NE-
MECZ Ernő, MÁTYÁS Ernő és KÁCSALOVA
LÍDIA voltak.

Az ankéton 80 kutató és ipari szakem-
ber vett részt. Az előadásokat magas szín-
vonal jellemezte és élénk vita követte.

Az ankétot követő kerekasztal meg-
beszélés résztvevői elhatározták, hogy a
rendező két szakosztály vezetősége további
lépéseket tesz a nyitott, ill. erősen vitatott
tudományos, szakmai és ipari kérdé-
sek megoldása érdekében.

DR. FÖLDVÁRI MÁRIA

COLLINSYON, J. D.—THOMPSON, D. B.:
Sedimentary Structures (Üledékes szerkezetek). 194 oldal — George Allen and
Unwin (Publishers)Ltd, London, Boston,
Sydney, 1982.

A két szerző hosszú évek egyetemt
(angliai Keele-i) oktatási tapasztalatait
felhasználva írta meg az üledékes szerke-
zetekről szóló alapvető munkáját.

A könyv az üledékes szerkezetek kelet-
kezésével, jellemzőivel és felismerés mód-
jával foglalkozik. Tíz fejezetre oszlik. Az

első fejezet az üledékes szerkezetek tanulmányozásába vezet be. A geológia, a szedimentológia és az üledékes szerkezetek egymáshoz való viszonyát fejti ki. A második fejezet a rétegzéssel és a rétegzési formákkal ismerteti meg. A harmadik fejezet a folyadék, a folyás és az üledék alapvető tulajdonságait írja le, többek között a kis és a nagy viszkozitású folyadék és folyás közötti összefüggést, a sűrűséget és a turbidit áramlásokat, a hullámlások hatását a rétegződésre. A negyedik fejezet az eróziós üledékes szerkezeteket adja meg, a réteglap alján levő kimosási- és barázda-, mozgó- és álló-tárgnyomokat.

Az ötödik fejezet az iszapban, az aleuritban és az agyagpalákban megjelenő lerakódási üledékes szerkezeteket tagolja, pl. az üledékes vetőket. A hatodik fejezet a homok és a homokkővek szerkezeteit mutatja be, a különböző áramlási és hullámozási fodrokat, a flázeres és lencsés rétegződést, az eolikus dűne formákat és rétegzési sajátosságait, az osztályozott rétegzési formákat. A hetedik fejezet a kavics, a konglomerátum és a breccsa lerakódási szerkezeteit osztályozza. A nyolcadik fejezet a kémiai és biológiai eredetű szerkezeteket tárgyalja, a kristály (jég, anhidrit, só) és a sztromatolit szerkezeteket. A kilencedik fejezet a torzulások és a disturbációs szerkezeteket írja le, a terhelési öntvényeket, a homoklabdákat, a homokvulkánok adta jegyeket, a száradási repedés- és esőnyomokat, a konvolúciós jelenségeket, a konkrétciókat és a nyom-fossilákat. A tizedik fejezet az üledékes szerkezetek gyűjtésének és feldolgozásának módszereit összegezi. A tíz fejezet két rövid függelékkel és tárgymutatóval egészül ki.

A könyv szerkezetének felépítése is mutatja, hogy az üledékes szerkezetek osztályozásában a hagyományos elsődleges (fizikai) és másodlagos (kémiai) üledékes szerkezet felfogástól eltér. Az osztályozás alapja a genetikus szemlélet mellett az üledéktípus, amelyben az üledékes szerkezet megjelenik. A könyv igen tömör és rövid, ábraanyaga kiváló, sok egyéb könyvben eddig még nem látott fényképfelvételt tartalmaz. Az üledékes szerkezetek osztályozásáról olyan alapvető munka, amelyet minden üledékes közzettel foglalkozó geológusnak érdemes lenne megismerni. Kiemelhető még egyszerű nyelvezete is, így az angol nyelvben kevésbé jártas kollégák is könnyen megérthetik. Ára igen mérsékelt, fűzve mindössze 556 Ft.

LEEDER, M. R.: Sedimentology — Process and Product (Szedimentológia — Folyamatok és termékek). 344 oldal — George Allen and Unwin (Publishers) Ltd, London, Boston, Sydney, 1982.

A szerző a Leeds-i egyetem földtani tan-székének munkatársa. A könyv megírását évtizedes terepi munka és tapasztalat előzte meg. A könyv 8 fejezetre és 31 témára tagolódik. Az első rész a szárazföldi törmelések és a kalciumkarbonát szemcsék származásával, az evaporitokkal, a biogén eredetű szilikátokkal és foszfátokkal, valamint a szemcse és a szemcsoösszetétel tulajdonságaival foglalkozik. A második rész a folyadékot, a folyást és az üledék-szállítás összefüggéseit fejti ki, beleértve a gravitációs szállítást is. A harmadik fejezet az üledékes szerkezeteket részletezi; a szemcsés üledék rétegzési és üledékes szerkezeti formáit, a kohensív üledékek eróziójának rétegzési eseteit, a biogén és szerves üledékes szerkezeteket, a lágy üledékes torzulások szerkezeteket.

A könyv további fejezetei az egyes fáciesek analízisét tárgyalja. A negyedik fejezet a fáciesek osztályozását adja meg. Az ötödik fejezet a szárazföldi üledékes környezeteket és fácies analízisüket ismerteti; a sivatagot, az alluviális hordalékkúpokat, a folyóvízi síkságokat, a tavakat és a glaciális környezeteket. A hatodik fejezet a tengerparti síkságokat és a self-környezeteket és fácies analízisüket tárgyalja, a del-tákat, az esztuáriumokat, a törmelékes üledékes partvonalakat, a törmelékes selfeket és a karbonátos-evaporitos parti síkságokat, selfeket és madencéket. A hetedik fejezet az óceáni környezeteket és fácies analízisüket ismerteti, az óceáni folyamatokat, a törmelékes és a pelagikus üledékes környezeteket.

A nyolcadik fejezet az üledékes kőzetekben lejátszódó diagenézist részletezi — az általános fogalmak leírása és tisztázása után —, a szárazföldi törmelések, a karbonát, az evaporit, a szilikátos, az érc és a mangán, valamint a szénhidrogén lerakódásokban.

A könyv közel 400 vonalas ábrával és fényképpel illusztrált. Tartalmánál fogva igen színvonalas és elsősorban kézikönyvként jöhet számításba. A megértéséhez már bizonyos előzetes szedimentológiai alapismeretre van szükség. A könyv nyomdai kivitele igen szép, és fűzve ára is mérsékelt, 756 Ft-ba kerül.